

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån för anordnande av sportstuga för personalen å generalpoststyrelsens bankavdelning; given Stockholms slott den 15 januari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Departementschefen, statsrådet Forslund anför:

I skrivelse den 6 juni 1936 har *generalpoststyrelsen* anhållit om bemyndigande att av postsparbanksmedel utlämna ett räntefritt lån å 50,000 kronor för anordnande av en sportstuga för personal å styrelsens bankavdelning. Generalpoststyrelsen anför till en början om personalen å bankavdelningen och dess egna åtgärder i förevarande avseende:

Å generalpoststyrelsens femte byrå (postsparbanken och postgirokontoret) finnes för närvarande anställd en kvinnlig personal av omkring 900 personer, till största delen ordinarie och extra ordinarie tjänstemän i kansli- och kontors-

biträdesgraderna samt postbiträden. Postbiträden äro formellt endast tillfälligt anställda, men reellt är deras tjänstgöring av varaktig karaktär; denna grupp utgör också rekryteringsgrad för vinnande av anställning såsom e. o. kontorsbiträde. Den alltjämt pågående kraftiga utvecklingen av postsparbanks- och postgirorörelserna medför en fortgående ökning av personalstyrkan.

Med hänsyn dels till personalens sammansättning, till stor del unga flickor utan föräldrahem i Stockholm, dels till det ansvarsfulla och krävande arbete, som åligger den, har det för generalpoststyrelsen och den närmaste arbetsledningen varit angeläget att i möjligaste mån sörja för personalens trevnad och välfärd icke endast vad beträffar arbetsförhållandena utan även rent allmänt. Det må i detta hänseende erinras om, att personalen beretts möjlighet att till lågt pris intaga sina måltider i arbetslokalerna närbelägna lunchrum. Vidare har en personalkonsulent anställts för att vara personalen behjälplig i frågor, som ligga inom en dylik konsulents verksamhetsområde (Kungl. Maj:ts beslut den 3 mars 1933 och den 30 november 1934). Arbetsledningen har även i den mån så kunnat ske lämnat sin intresserade medverkan till de ansträngningar de anställda, ofta på initiativ eller med bistånd av personalkonsulenten, själva gjort för att utnyttja sin fritid på ett för dem och tjänsten gagnande sätt. Bland härutinnan vidtagna åtgärder må nämnas, hurusom den kvinnliga personalen 1933 bildat en sportförening (femte byråns sportklubb), vilken närmast har till ändamål att med gymnastik, idrottsövningar och utflykter tillvarata sina medlemmars intressen under fritiden och därigenom även främja ett gott kamratskap.

Redan tidigt övervägdes inom denna förening möjligheten av att hyra en sportstuga såsom mål för medlemmarnas utflykter samt såsom tillflyktsort vid sammanträden och samkväm av olika slag, och befanns intresset härför vara så stort, att erforderliga medel till planens realiserande inom kort voro garanterade. Resultatet blev, att en villa vid Solsidan i Saltsjöbaden, tillhörig Saltsjöbanans järnvägsaktiebolag och innehållande 5 rum och kök, kunde förhyras under tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{10}$ 1934 till ett pris av 500 kronor. Före inflyttningen verkställde ägaren några smärre reparationer, under det att föreningsmedlemmarna själva utförde en del inredningsarbeten. Vid kontraktstidens utgång den 1 oktober 1934 var intresset för villan vid Solsidan fortfarande stort, varför föreningen beslöt upprätta nytt kontrakt, som senare förnyats att gälla till och med den 1 oktober 1936. Hyresbeloppet, 1,000 kronor per år, åstadkoms genom att sammanlagt 250 tjänstemän såsom garanter förbundo sig att för ändamålet inbetala envar en krona per kvartal.

Villans angelägenheter, fortsätter generalpoststyrelsen, hade handhäfts av en särskild kommitté, vald av sportklubben och med personalkonsulenten som ordförande. Någon pensionatsrörelse hade icke drivits, men begränsad möjlighet att övernatta hade förelegat. Driftkostnaderna, såsom avgifter för vatten, ljus, värme och städning, hade täckts genom avgifter av dem, som begagnat villan. Dessa avgifter hade kunnat sättas så låga, att priset vid övernattning varit 50 öre per natt, vid »weekend» 75 öre per natt samt vid dagbesök 25 öre. Hittills hade villan enligt gästbok haft cirka 1,100 besök, men besöksfrekvensen syntes i själva verket hava varit större. Villan hade också upplåtits såsom semesterhem samt för sjukledig medlem för konvalescensvistelse.

Härefter anför generalpoststyrelsen:

Villan är vackert belägen å näset mellan fastlandet vid Solsidan och Svärdsö, och besöken ha underlättats genom att Saltsjöbanan beviljat rabatt å biljettpriserna. Villan har emellertid i sin nuvarande gestaltning visat sig opraktisk för ändamålet, och utrymmena äro för små. Möjlighet att övernatta har exempelvis endast kunnat beredas 8 å 9 personer samtidigt. Vintertid är villan dessutom mycket kall, emedan den saknar centraluppvärmning, och någon övernattning har då över huvud icke kunnat äga rum. Inom föreningen har därför fråga uppstått, huruvida det icke skulle finnas möjlighet att å lämplig plats med billiga och bekväma kommunikationer få till stånd en ändamålsenlig sportstuga å egen grund, för vilkens begagnande skulle gälla ungefär samma bestämmelser, som tillämpats för villan vid Solsidan. Olika förslag till ordnande av sportstugefrågan ha framlagts. Man har såsom den bästa lösningen stannat för den nu förhryda villan, som genom ändring och tillbyggnad skulle avpassas för behovet. För att få utrönt, huruvida erforderligt intresse härför föreläge, har bland personalen cirkulerat anteckningslistor, å vilka intresserade kunnat teckna sig såsom garantier under 5 år för ett belopp av minst 4 kronor per år för var och en. Å dessa listor ha hittills antecknat sig 325 personer.

Några utsikter att villans nuvarande ägare skulle vilja verkställa ifrågasatta ändrings- och tillbyggnadsarbeten finnas icke. Medel för inköp av villan finnas icke avsatta, och den därför intresserade personalen har då velat undersöka möjligheten att mot säkerhet av inteckningar i såväl tomten som byggnaden upplåna erforderligt kapital. Det är naturligt, att föreningen därvid i första hand vänt sig till sina arbetsgivare, postsparbanken och postgirokontoret, som just bedriva utlåning av medel mot säkerhet av inteckning i fast egendom och vilka institutioner ansetts böra ha visst intresse för den ifrågasatta anordningen för personalens välfärd.

Föreningen har tecknat förslagskontrakt med saltsjöbadsbolaget om inköp av ifrågavarande villa med tomt till ett pris av 23,000 kronor. Under förutsättning att köpet kommer till stånd, har bolaget tillika förbundit sig att lämna ytterligare rabatt å biljettpriserna, så att enkel färd skulle kosta 75 öre mot nuvarande 1 krona 75 öre för tur- och returbiljett. Vanligt biljettpris är 1 krona 25 öre för enkel resa. Vid färd å tillhopa minst 10 personer samtidigt skulle avgiften nedsättas till 1 krona 25 öre per person för fram- och återresa.

Enligt företedda handlingar har bolaget på sin tid inköpt ifrågavarande fastighet å offentlig auktion till ett pris av 39 025 kronor.

Ritningar föreligga för tillbyggnad av en flygel, vilken skulle inrymma 3 sovrum med vardera 4 sängplatser. Gemensamt värmesystem skulle anordnas, varjämte även vissa andra ändringsarbeten skulle verkställas i huvudbyggnaden. Ändrings- och tillbyggnadsarbetena betinga enligt föreliggande kostnadsförslag en utgift av tillhopa 15,000 kronor. För villans inredning m. m. beräknas åtgå 2,000 kronor.

Den tomt, å vilken villan är belägen, innehåller 1.745 kvm. Detta område har väl hittills visat sig tillräckligt, men med det större antal besökande, som en omändring av villan otvivelaktigt kommer att medföra, synes en utvidgning av möjligheterna till utomhusvistelse vid villan önskvärd. Föreningen har därför förhandlat om inköp av en intilliggande obebyggd tomt. Tillsammans bilda dessa båda tomter en relativt jämn höjdsplatå med naturliga gränser ått alla håll. Den obebyggda tomten, som främst skulle användas till sport- och lekplats, innehåller 2 500 kvm., och bolaget har offererat densamma till ett pris av 4 kronor per kvm.

Föreningens penningbehov, anför styrelsen vidare, belöpte sig sålunda till	Kronor
för inköp av villafastigheten	23,000
» » » intilliggande tomt	10,000
» ändringar och tillbyggnad av villan	15,000
» inredning m. m.	2,000
	Summa kronor 50,000

Vid de överläggningar i sportstugefrågan, som förts mellan ledningen av femte byrån och personalens representanter, hade ifrågasatts, fortsätter styrelsen, att nämnda belopp, 50,000 kronor, skulle lämnas föreningen såsom lån av postsparbanksmedel mot säkerhet av inteckningar till motsvarande belopp i fastigheten. Lånet skulle återbetalas med 1,000 kronor per år och sålunda vara slutamorterat inom 50 år. Medel för återbetalningen skulle åstadkommas genom lämplig anpassning av avgifterna till föreningen. Avgifterna för stugans användande skulle disponeras för skatter och driftkostnader. Vid de förda förhandlingarna hade dessutom framförts det önskemålet, att lånet med hänsyn till ändamålet måtte löpa utan ränta.

För egen del anför generalpoststyrelsen i fortsättningen:

Här ifrågavarande personal är till större delen sysselsatt med maskinbokföring, ett arbete som till sin natur är mycket ensidigt men icke desto mindre i hög grad ansvarsfullt och krävande. Det ligger nämligen stor vikt uppå, att arbetet utföres felfritt och med största noggrannhet, eftersom det gäller penningtransaktioner till avsevärda belopp. Dessutom påkallar arbetet i regel en forcerad arbetstakt, och särskilt påfrestande är att tjänstgöringstiden ofta måste utsträckas utöver den vanliga, i synnerhet vid månadsskiften och helger.

Generalpoststyrelsen finner därför att det för tjänsten måste vara synnerligen värdefullt, om för personalen beredes möjlighet till rekreation och sund förströelse under dess fritid, och skulle gärna se, att styrelsen kunde bistå personalen på sätt här ifrågasatts. Bestämmelserna i gällande reglemente angående förvaltningen av de i postsparbanken inestående medel (Sv. förf.-saml. nr 522/1922) lägga emellertid hinder i vägen för att mot säkerhet av inteckningar i fast egendom utlåna högre belopp än att inteckningarna ligga inom två tredjedelar av taxeringsvärdet. Generalpoststyrelsen saknar också befogenhet att medgiva räntefritt lån.

Det må i detta sammanhang också erinras om att försäkringsanstalterna i Stockholm för sin personal inköpt och inrett en större fastighet i Saltsjöbaden att användas för weekend- och sporthem samt för kamratsamkväm bland de anslutna bolagens personal. Även staten har lämnat ekonomiskt bidrag för liknande ändamål bland olika kategorier statstjänstemän. Så har exempelvis svenska järnvägsmännens vilohemsförening, postmannaförbundets semesterhem samt domänstyrelsens tjänstemäns semesterhem erhållit bidrag av statsmedel.

Under åberopande av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen hemställt om bemyndigande för styrelsen att, utan hinder av bestämmelserna i förenämnda reglemente angående förvaltningen av de i postsparbanken inestående medel, för ifrågavarande ändamål av postsparbanksmedel utlämna ett på 50 års amortering ställt räntefritt lån å 50,000 kronor mot säkerhet av inteckningar i de fastigheter, som komma att för lånesumman inköpas.

Statskontoret har i utlåtande den 31 juli 1936 anfört:

Statskontoret tillåter sig framhålla, att statsmakterna ställt sig synnerligen välvilliga till de strävanden, som hos olika personalsammanslutningar vid kommunikationsverken gjort sig gällande i syfte att inrätta och ekonomiskt säkerställa semester- och vilohem för personalen, samt vid upprepade tillfällen lämnat ekonomiskt stöd för sådana ändamål. Sålunda har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag för nämnda ändamål beviljat direkta bidrag av statens järnvägars trafikmedel till olika belopp åt svenska järnvägsmännens vilohemsförening. Ämbetsverket får i sådant avseende erinra om riksdagens skrivelser den 6 augusti 1914 (nr 107) och den 22 februari 1936 (nr 25). Bidrag av trafikmedel för enahanda syfte har ock genom förstnämnda skrivelse beviljats styrelsen för rekreationshemmet för Sveriges lokomotivmän. Vidare har riksdagen genom skrivelse den 4 maj 1917 (nr 113) beviljat bidrag av telegrafmedel till visst belopp åt Sveriges rikstelefonisters vilohemsförening för inköp av fastighet för anordnande av semesterhem samt genom skrivelse den 3 maj 1921 (nr 165) medgivit, att till svenska postmannaförbundet och till Gävle rikstelefonisters vilohemsförening finge av vederbörande verks medel utbetalas vissa belopp, att användas för täckande av kostnaderna för inrättande av semester- och vilohem. Erinras må ock i detta sammanhang, att sedan ett flertal år tillbaka enligt den av Kungl. Maj:t för varje år fastställda driftskostnadsstaten för postverket visst belopp medgivits få utgå för bekostande av personalens resor till och från svenska postmannaförbundets semesterhem samt att i den av Kungl. Maj:t för varje år fastställda driftskostnadsstaten för telegrafverket beräknats bidrag för täckande av driftkostnader vid telefonisternas semesterhem.

Den nu föreliggande framställningen från generalpoststyrelsen avser att utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande för styrelsen att utan hinder av bestämmelserna i gällande reglemente angående förvaltningen av de i postsparbanken inestående medel få till en bland personalen å styrelsens bankavdelning bildad sportförening av postsparbanksmedel utlämna ett räntefritt lån å 50,000 kronor för inköp m. m. av en villa med intilliggande tomtområde i Saltsjöbaden, att användas av föreningens medlemmar såsom sportstuga och tillflyktsort vid utflyktsresor under fritiden. Såsom säkerhet för lånet skulle lämnas inteckningar i fastigheterna. Då det här icke synes vara fråga om inrättande av ett semester- eller vilohem i vanlig bemärkelse, kan väl tvekan råda — särskilt med hänsyn till konsekvenserna — huruvida tillräckliga skäl föreligga att ställa statsmedel till förfogande. Då det emellertid i detta fall allenast är fråga om ett lån, avsett att genom årliga amorteringar återbetalas inom viss tid, och då syftemålet med den ifrågasatta medelsförsträckningen i och för sig synes behjärtansvärt, vill statskontoret icke motsätta sig bifall till generalpoststyrelsens hemställan. I betraktande av att lånet är avsett att bestridas av postsparbanksmedel, vill det emellertid förefalla statskontoret, som om det begärda bemyndigandet svårigen kan av Kungl. Maj:t lämnas utan riksdagens hörande.

På sätt generalpoststyrelsen och statskontoret framhållit hava statsmakterna vid olika tillfällen och på skilda sätt understött strävanden från statliga tjänstemannaorganisationers sida att genom anordnande av semesterhem och dylikt bereda möjlighet till semestervila för skälig kostnad för vissa kategorier av befattningshavare. Senast har så skett, då 1936 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 32 framställda förslag medgav, att till svenska järnvägsmännens vilohemsförening u. p. a. finge av statens järn-

vägars trafikmedel utgå ett bidrag av högst 40,000 kronor till utvidgning av föreningens semesterhem å Hällekind.

Den nu föreliggande framställningen avser att av postsparbanksmedel ett lån till belopp av 50,000 kronor skulle beviljas för förvärvande av erforderlig tomtmark och anordnande av en sportstuga i Saltsjöbaden för personalen å generalpoststyrelsens bankavdelning. Lånet skulle löpa räntefritt och amorteras med 1,000 kronor per år under 50 år. En av personalen bildad sportklubb har sedan några år förhyrt en villa därstädes, och meningen är nu att, om nämnda lån beviljas, inköpa villan med tillhörande tomt jämte en angränsande obebyggd tomt samt att utföra ändring av och tillbyggnad till villan för att bereda utrymme för ytterligare sovplatser. Enligt vad jag erfarit är avsikten att för sportstugerörelsens handhavande bilda en särskild förening, förslagsvis benämnd generalpoststyrelsens bankavdelnings sportstugeförening.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anfört och då genom beviljande av ifrågavarande lån varaktig möjlighet till rekreation för bankavdelningens tidvis hårt ansträngda personal skulle beredas, har jag för min del i likhet med statskontoret funnit mig böra tillstyrka generalpoststyrelsens föreliggande framställning. Ärendet torde emellertid böra underställas riksdagens prövning.

Det torde få ankomma på generalpoststyrelsen att meddela erforderliga bestämmelser för lånets tillgodonjutande. Såsom säkerhet för lånet torde böra fordras in-teckning med bästa förmånsrätt i ifrågavarande fasta egendom. Därjämte torde bland annat böra stadgas, att verksamheten vid sportstugan icke får nedläggas, med mindre generalpoststyrelsen därom lämnats under-rättelse.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till anordnande av sportstuga för personalen å generalpoststyrelsens bankavdelning må av postsparbanksmedel beviljas ett räntefritt lån å 50,000 kronor under i huvudsak de villkor, som i det föregående angivits.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.
